

Náměstek hejtmana LK Radek Cíkl zahájí v KVK v Liberci výstavu 150 let Sokola v Župě ještědské

25. 04. 2012 15:12

Náměstek hejtmana LK Radek Cíkl (ČSSD) zahájí 3. května v 17 hodin v Krajské vědecké knihovně v Liberci výstavu 150 let Sokola v Župě ještědské.

Výstava bude podle organizátorů mapovat dějiny Sokola v České republice a zejména v Liberci. Umístěna bude na 2. patře u velkého sálu a potrvá do 31. května.

Sokolská historie v kostce

1) Sokol vznikl r. 1862 jako jeden z významných spolků obrozujících se společnosti v Rakousko – Uherské monarchii. Původně se jmenovat Tělocvičná jednota Pražská, název Sokol se objevuje

až (již) za tři měsíce poté.

2) Sokol je tělocvičné a společenské uskupení (dnes občanské sdružení), založené na principech antické kalokagathie = harmonie v rozvoji těla, mysli i ducha.

3) Zakladatelé: *Dr. Miroslav Tyrš* (doktorát z estetiky a dějin umění, později dosáhl docentury a profesury na pražské univerzitě; poslanec Českého sněmu ve Vídni, později poslanec Zemského a Říšského sněmu). *Jindřich Fügner*: z bohaté obchodnické rodiny, později pracoval v pojišťovnictví. Nezištně financoval Sokol.

4) Starostou byl zvolen Jindřich Fügner, místostarostou Miroslav Tyrš, ale za několik měsíců se stal náčelníkem, kterým byl 22 let.

5) *Další osobnosti - zakladatelé*: novinář Josef Barák; bratři E. a J. Grégrové; E. Tonner; kníže Turn-Taxis; Jan Evangelista Purkyně, K. J. Erben a další.

6) *Příznivci a podporovatelé z řad umělců - malířů, sochařů, architektů, skladatelů*: J. Mánes, F. Ženíšek, M. Aleš, později A. Mucha, K. Svoboda, K. Svoboda. Sochaři Sucharda, Myslbek, Štursa; Spisovatelé J. V. Sládek, Neruda, Krásnohorská, Vrchlický, Čech, později F. Kožík, J. Seifert. Skladatelé Kmoč, J. Suk, Martinů a další.

7) Pozdrav „NAZDAR“ vznikl na podnět Josefa Baráka, jako odezva na sbírku pro vyhořelé Národní divadlo (Na zdar divadla...).

8) *První prapor namaloval Josef Mánes*. Na bílé straně je namalován – později ručně vyšit – nápis SOKOL, na červené straně je bílý sokol v letu a nad ním heslo „TUŽME SE“.

9) *Oslovení*: „bratře“ („sestro“ později až se vznikem ženských složek) a TYKÁNÍ. Toto navrhl J. Fügner proto, aby byla společenská ROVNOST mezi členy. Od té doby si ženy vzájemně tykají, muži rovněž. Ženy a muži si tykají jen po dohodě.

10) *První sokolovna* postavena díky financování J. Fügnera na pozemku v Žitné ulici v Praze, postavena za půl roku, tehdy nejmodernější v Evropě. Slouží Sokolu Pražskému dodnes.

11) M. Tyrš zemřel tragicky v Rakousku, v Tyrolských Alpách, v městečku Oetz, kde byl na ozdravném pobytu. Jeho tělo bylo nalezeno u říčky Asche; snad v nepozornosti uklouzl a zřítíl se na balvany. Bylo mu 52 let.

12) Jindřich Fügner zemřel tři roky po založení Sokola ve věku 43 let. Údajně na komplikace po menším zranění – vřed na zádech, otrava krve.. Pohřeb s poctami za účasti tisíců sokolů v průvodu Prahou.

13) *Dceru J. Fügnera, Renátu, si vzal za manželku M. Tyrš*. Byla o 20 let mladší, pro Sokol mnohé vykonala (spolupracovnice svého muže, spoluzakladatelka Sokolského muzea. Organizovala sbírky pro sokolské rodiny ve válce...). Přítekně Alice Masarykové.

14) *Sokolský kroj* navrhl opět malíř Josef Mánes. Dnes nazývaný historický – používá se při

slavnostech a jiných význačných událostech. Současný kroj je již v moderním pojetí. Červená košile podle vzoru italského revolucionáře Garibaldiho.

15) Šibřinky – sokolská taneční zábava. Název vymyslel J. Fugner. (šibřiti = cvrlikati, povídati si, bavit se).

16) Matkou praporu byla ustanovena spisovatelka Karolina Světlá. „Svěcení“ praporu – tehdy veliká slavnost. Pořizuje-li si dnes jednota historický prapor, mělo by se přijetí provést také slavnostně.

17) První, stěžejní dílo M. Tyrše je „Náš úkol, směr a cíl“ – je nadčasové. Později napsal „Základové tělocviku“ a řadu dalších prací nejen se sokolskou tematikou.

18) Za sedm let po vzniku Tělocvičné jednoty Pražské, kde cvičili jen muži, byl založen „Tělocvičný spolek paní a dívek pražských“, později „dámský“ odbor Sokola. Vedoucí cvičitelkou byla Tyršova spolupracovnice a rodinná známá Klemeňa Hanušová. Starostkou se stala spisovatelka Sofie Podlipská.

19) První náčelnicí v Sokole byla zvolena až v r. 1919 Milada Malá.

20) Česká obec sokolská byla úřady povolena až v r. 1889 (schváleny Stanovy). Do té doby fungovaly župy a jednoty. V roce 1892 povolena i Moravskoslezská obec sokolská a obě obce se sdružily v roce 1896 do Svazu československého sokolstva. V roce 1904 splynuly do jediné a společné České obce sokolské. Po vzniku Československa v r. 1918 se název změnil na Československá obec sokolská. Po rozdělení republiky v roce 1993 je opět název Česká obec sokolská, zkráceně ČOS. Sokolskou „hymnou“ jsou úvodní fanfáry pochodu J. Suka „V nový život“.

21) Časopis SOKOL vznikl v roce 1871 díky M. Tyršovi, který jej sám vytvářel. Od r. 1990 je opět vydáván, v současnosti je dočasně pozastaven..

22) První slet byl v Praze na Střeleckém ostrově v r. 1882; II. slet v r. 1891 v Královské oboře; III. v r. 1895 na Letenské pláni, právě jako IV. v r. 1901, V. v r. 1907, VI. v r. 1912 a VII. v r. 1920. Osmý v roce 1926 byl již na Strahově, IX. v r. 1932, X. v r. 1938 a poslední XI. v r. 1948 rovněž na Strahově. PO roce 1989 byl XII. slet v roce 1994 na Strahově, ale na menší části stadionu. V roce 2000 byl slet XIII. a v roce 2006 slet XIV. Nejvíce cvičenců bylo v r. 1938 na X. sletu.

23) Stánkem všech sokolů, kde sídlí ústředí, je Tyršův dům na Újezdě na Malé Straně v Praze. Pozemek koupili sokolové od města Prahy a v r. 1925 zde stojící zchátralý Michnův palác dali přestavět, přistavili i nádhernou tělocvičnu (architekt Krásný) a téhož roku byl za přítomnosti T.G.M. slavnostně otevřen.

24) Sokol v zahraničí: v Evropě i na americkém a australském kontinentě. Země: Argentina, Austrálie, Belgie, Brazílie, Bulharsko, Dánsko, Francie, Holandsko, Indie, Itálie, Jižní Amerika, Kanada, Maďarsko, Malajsie, Maroko, Německo, Polsko, Rakousko, Rhodesie, Rumunsko, Slovensko, Slovinsko, Srbsko, Španělsko, Švédsko, Švýcarsko, Ukrajina, USA, Velká Británie (v některých z těchto zemí je to však záležitost několika málo lidí, většinou emigrantů. Země s výraznými organizacemi kurzivou!!)

25) Sokol v dějinách národa hrál významnou roli: sokolové tvořili základ legií v 1. světové válce,

pomáhali udržovat pořádek při vzniku republiky v r.1918, sokolstvo v čele se starostou JUDr. Scheinerem financovalo v zahraničí snahy T.G.M. o republiku .

Tisíce sokolů pracovalo v odboji za nacistické okupace v letech 1939 – 1941 a během dalších let bylo umučeno nebo popraveno 3,5 tisíce sokolů; přes 8 tisíc jich bylo v koncentračních táborech.

26) Sokol byl poprvé zakázán c.k. mocnářstvím v r.1915. Podruhé nacisty v r.1941. Potřetí po II.světové válce, kdy v roce 1948 byly stovky členů vyškrtuty díky tzv. komunistickým akčním výborům – a tím začal zánik Sokola. Sokol definitivně končí v r.1953, kdy „přešel“ díky komunistickému režimu do Základní a rekreační tělesné výchovy (ZRTV) jako jeden z článků sjednocené tělovýchovy. Od roku 1956 veškerou tělovýchovu a sport řídil Čs. svaz tělesné výchovy (ČSTV). Jen na venkově a v malých městech se smělo užívat názvu SOKOL v Dobrovolné sokolské organizaci (DSO).

27) V letech 1968–1969 byly snahy o obnovení samostatné ČOS s právní subjektivitou, ale v rámci ČSTV. Zůstalo u snah... Musel přijít až rok 1989 a s ním obroda v roce 1990.

28) Hrob – památník M.Tyrše a J.Fúgnera – je na Olšanských hřbitovech v Praze. Zde rovněž uložena Renáta Tyršová.

29) Společný hrob (symbolický i faktický) mnoha významných sokolů je vpravo za vchodem do areálu KREMATORIA Praha – Strašnice.

30) Prezidenti T.G.Masaryk i Edvard Beneš byli členy Sokola, a sokolstva si oba velmi cenili. Ocenění vyslovil i Václav Havel, rovněž Václav Klaus.

31) Sokolské zásady: statečnost, bratrství, činnost, vytrvalost, střídmost, mravnost, kázeň a láska k vlasti a k volnosti byly pěstovány a uplatňovány právě v legiích a v zahraničním odboji.

32) Osobnosti Sokola: starostové JUDr. Černý, JUDr. Podlipný, JUDr. Scheiner, PhDr. Zenkl, Hřebík. Náčelník J. Vaníček, náčelnice M.Provazníková, vzdělavatelé Hiller a Krejčí.

33) Symboly ČOS jsou: ZNAK – logo (stylizované slovo SOKOL bílé barvy v červeném kruhu); odznak „Na stráž“; prapor ČOS (i prapory historické); pták sokol; současný i historický sokolský kroj.

34) V ČOS jsou desítky divadelních, pěveckých, tanečních a folklorních souborů a loutkových divadel.

35) Česká obec sokolská měla v minulosti a má i dnes řadu mistrů Evropy i světa a olympijských vítězů (Šupčík, Gajdoš, Vácha, Hudec, Děkanová, gymnastky v r.1948. Dnes jako jedni z mnoha Štefan Zvada ze Sokola na Mělníce, akrobatický rokenrol Sokola Kampa, vzpírání, zápas, cyklistika, veslování...).

36) Česká obec sokolská dnes, a její struktura: odbor všestrannosti (náčelnictvo žen, náčelnictvo mužů), odbor sportu (více než 80 sportovních odvětví) a vzdělavatelský

odbor. Obdoba je na župách a v jednotách.

37) Třístupňová organizace v ČOS: tělocvičné jednoty Sokol – sokolské župy – ústředí ČOS. Sjezd je nejvyšším orgánem ČOS. Na župě a v jednotách – valná hromada. Dále: výbor ČOS (výbor i na župách a T.J.); předsednictvo výboru ČOS (i na župách); kontrolní komise a smírčí komise (v ČOS i na župách a T.J.). *Základním dokumentem jsou STANOVY ČOS.*

.....

ČOS obdržela v roce 2004 od Mezinárodního výboru pro fair play při UNESCO Mezinárodní cenu Pierra de Coubertina za dlouholetou činnost v oblasti rozvoje a zpřístupňování sportu aktivní veřejnosti.

ČOS má svou *Ústřední školu* v areálu Tyršova domu v Praze. Je zde i Sokolská prodejna.

Hlavní myšlenkou činnosti Sokola bylo a je pěstování tělesných cvičení a sportu a výchova

k národnímu uvědomění. Nedílnou složku tvoří činnost kulturní a společenská. To vše pro všechny věkové skupiny svých členů. Tím se TRVALE odlišuje od ostatních tělovýchovných spolků a sportovních uskupení.

Sokol v číslech: počet jednot cca 1140; počet žup: 45; počet členů: téměř 190 000, počet druhů sportu: 80

Adresa: Česká obec sokolská, Tyršův dům, Újezd 450/40, 118 01 Praha 1 – Malá Strana. Telefon: 257 007 111. E-mail: info@sokol.eu; www.sokol.eu; www.junior.sokol.eu.

.....

Zpracovala Jaroslava Tůmová,

vzdělavatelka T.J. Sokol Říčany a Radošovice v roce 2008